

namenjenih gospodarjem žebcev plemenjakov (pastuhov). Odlikuje se pa ta prevod s tako neznano slovenščino, da bi nam, primaruha! res bil mojster, kdor bi iz njega rekonstruiral nemški izvirnik. Da bodo čitatelji mogli sami soditi, naj se tukaj ponatisne nekoliko vrstic iz tega razglasa: „gledé podpiranja zasebnih plemenskih žrebcev. Ker je Primorska deželna komisija v zadevah konjske reje spoznala, da je mogoče polagoma izpeljati tudi na Primorskem ona od c. k. ministerstva za poljedelstvo določena pravila o podpiranju zasebnih plemenskih žrebcev tako dajo se gledé ravnanja pri tem opažujočega sledeča pravila na znanje:

1. Podpiravni zasebni plemski žrebec mora vsled izvrševavnega predpisa 3. februarija 1866 biti spoznan za posebno sposobnega za rejo.

2. On je moral za vsaki primerljaj posebej od deželne komisije določeno število kobil založiti.

3. Posestniki žrebcev, kateri prosijo za podporo, naj položijo deželni komisiji redno vodjeni zaznamek zaloge.

5. Posestnik žrebcev mora dokazati, da je bil podpiraven žrebec enkrat pred in dvakrat med pretečeno založeno dobo temeljito zdraviteljsko pregledan od k temu pooblaščenega zdravnika ali pri pomanjkanju takega od preskušenežnega živinozdravnega kovača.

6. Že podpirani žrebec zamore v koj prihodnjem letu še le takrat s podporo zopet podeljen biti, ako je njegova rodovitost s primernim številom in dobroto od njega v proteklem letu zarojenih žreb zavarovana.

8. Podpiranega žrebca se zamore še le eno leto po prejeti podpori prosto prodati. Da se bode ta-le določba na tanko izpolnjevala, kajti ako ne nastane dolžnost povrniti prijeto podporo, mora posestnik žrebca po podpisanem protipisu po izgledu tukaj priloženega obrazca izreči, da se na to zaveže.“

Čitaje tako kolobocijo človek res ne vé, bi li se bolj čudil temu, da se pri Tržaškem mestodržstvu takim, slovenskemu ljudstvu po vsem Primorskem in Goriškem namenjenim razglasom pripisuje tako mala važnost, da jih noben zvedenec pred natisem ne pogleda, ali pa temu, da se najde človek, ki si, tako pičlo znajoč slovenski jezik, upa in drzne, poslovenjevanje uradnih razglasov prevzeti in to najbrže za denar.

Tudi ostala slovenska deželna zakonika, kranjski namreč in štajarski, nista pisana prav v vzorni slovenščini, a trditi se ne more, da nista za nobeno rabo.

Vendar bi pisatelja Kranjskega zakonika smeli upozoriti na to, da se nemška konštrukcija, na priliko „der Schein ist zu unterfertigen“, in pa „die Scheine sind zu unterfertigen“, sicer dobro poslovenjuje tudi s pomožnim glagolom: je, samo da mora predmet vsegdar stati v 4. padeži (kakor da je izpuščena beseda: treba), torej: list je podpisati, pa tudi: liste je podpisati, a ne: listi so podpisati, kakor stoji na priliko v V. kosu Kranjskega zakonika 1874 v §. 16 na strani 24: Vsi znani posestniki so posebno povabiti (namesto: Vse — posestnike je posebno povabiti) itd.

S kraja v misel vzeti razglas Tržaškega ministerstva pa je bilo tem laglje mogoče predstaviti nekoliko bolje, ker ima o istem predmetu tudi na Dunaji izhajajoči slovenski državni zakonik veči razpis, ki so ga nedavno „Novice“ priobčile.

Ali kdo se pri nas zmeni za slovenski prevod državnega zakonika! In vendar bi vsak pisatelj, hoteč obdelavati predmet, o katerem tudi državni zakonik govori, zlasti pa razlagavec kake državne postave, moral

pogledati v omenjeni slovenski zakonik, ne samo, ker je po pregovoru: Več oči več vidi, pametno ozreti se na to, kar je drugih ljudi trud na dan spravil, nego še več za to, ker — če hočemo kdaj vvesti edinost in doslednost v terminologijo, — vsaj ne smemo prezirati uradne prestave zakonov in ukazov.

Družbe sv. Mohora „Koledar“ za 1875 na pr. obsega sestavček: Dve novi postavi, katerega pisatelj (dr. Serbec) slov. prevoda iz drž. zak. ni porabil, kajti govorec o opominjalnem postopanju nemški izraz „Widerspruch“ namesto po uradnem prevodu: upor imenuje „kljubovanje“, kar se ne dá opravičiti ni z jezikoznanskega ni s pravoslovnega stališča, prvo ne, ker kljubovati je grda iz ironičnega „zulieb“ (kljubu) izvedena beseda za „trotzen“, drugo ne, ker bi postava, ako bi toženčev odgovor na plačilni nalog imenovala kljubovanje, potegnila že a priori s tožnikom. Bolje je torej že: upor, upreti se.

Niti drug sestavek v istem „koledarji“ o novi meri in vagi se ne vjemlje z uradnim državnim zakonikom, v katerem najdeš dokaj o ti stvari, sosebnost pa debeli meroizkusni red (Aichordnung) s premnogimi novimi izrazi; kajti v tem sestavku se brez doslednosti piše tû: santimeter (po franc.), tam pa: decimeter (po nem.) namesto doslednega: centimeter, decimeter itd.

Politične stvari.

Čedalje več dela, čedalje več plačila: to je avtonomija naših županij!

Ker je ravno končani deželni zbor Kranjski pretresoval tudi vprašanje, bi li bile za naše dežele primerne in koristne tako imenovane vélike občine, in se izrekel zoper napravo takih občin, se tudi nam prilično zdi o tej reči izreči svojo misel.

Po novi občinski postavi je izročeni občinam mnogo opravil, katera so prej spadala v področje političnih uradov, tako na pr. skrb za varnost blaga in ljudi, za ceste, za šole; celó za to naj bi občine skrbele, kar spada v področje zdravnikov. Po tem takem bi moral župan, da bi bil vsemu temu kos, biti jurist, inženir, šolnik, zdravnik in Bog vé, kaj še vse, in c. kr. politične uradnike bi bile skoro odveč, ker bi kmalo ne imele družega opravka, ko nabirati vojake in razpuščati sitna, nepriležna jim društva. S tem pa, da so c. kr. politične uradnike oddale taka najsitnejša posla občinskim uradom, so jim naložila tudi več stroške; nasledki v tem obziru so se že pokazali, kajti občine prosijo druga za drugo za dovoljenje novih občinskih priklad na splošne davke. Niže-avstrijski deželni predsednik Konrad je pri taki priliki opominjal deželni zbor, naj se ne prenašli pri dovoljenju občinskega davka, kajti primerilo bi se, da bi občine popolnoma obnemogle in prav po preveliki avtonomiji na kant prišle.

Teh misli nismo samo mi, marveč vsi pametni ljudje, kateri se v to reč le količkaj zamislijo. Čujmo, kaj je pisala Dunajska „Reform“ v tej zadevi!

„Če se pod svitom svobodnosti — piše „Reform“ — občinam nakladajo trudapolna in draga opravila, ki presegajo njihove duševne zmožnosti in moči in po katerih, ako jih opravljajo, v svojem lastnem gospodarstvu pridejo na kant, se bo po taki svobodnosti ali samostalnosti občin tudi država sama tirala do pogube... Vendar so tudi vladni krogi slednjič že prišli do spoznanja, da se pod sedanjo sistemo od občin zahtevajo reči, ki deloma nasprotujejo njihovemu prepričanju in čutstvu

mestnik“ ni nič pomagano, ker to je tudi samo: „Stellvertreter des Kaisers“, ter ni zadet pojem: „Statthalter“. Beseda mestodržec (v češkem jeziku od davna místodržitel) ni proti slovnici niti neprijetnejša ušesu nego že stara: samodržec.

in katere splošno z najboljšo voljo le površno, deloma celó nikakor ne morejo spolniti.

To spoznanje vlade se je v nekaterih deželni zborih, posebno očividno pa v Doljno-avstrijskem pokazala, ker so deželni načelniki poslance resno svarili, naj občinam ne dovoljujejo čedalje večih in le večih priklad, ker jih občani ne morejo plačevati. Da je ta beseda resnična, o tem pač nihče dvomiti ne more, ker tudi deželni zbori sami sklepajo čedalje več doklade na davke za deželne potrebe in ker tudi državni zbor tirjatev države ni znižal, marveč jih le še povikšal. Deželni načelniki so res le povedali to, kar misli in silno želi prebivalstvo. — Privržencem zdaj vladajoče stranke pa se je to svarilo zdelo znamenje nazadnjaštva (reakcije) in njihovi časniki so tudi v tem smislu pisarili, da namreč ta reakcija meri na svobodnost občin, kateri bo sledila potem splošna reakcija proti vsaki svobodi sploh. Reakcija zoper svobodo, dolgove delati, bila bi občinam gotovo dobro došla.

Dopis iz Dunaja v „Augsb. Allg. Ztg.“ pravi, da se za gotovo sliši: Le en glas je v vladnih krogih o tem, da se mora v občinskih rečéh, zlasti kar se tiče manjših občin, marsikaj spremeniti, ter da se občinska avtonomija tako, kakor je zdaj, ne more zdržati.

Ti glasovi o naši občinski avtonomiji potrjujejo gotovo našo misel in ta je: da so pri nas mogoče le male občine.

Ugovarjalo se nam bo morda, da ne bo najti potem toliko za župane sposobnih mož, kolikor bi jih bilo treba, ako se razkosajo več občine in naredé manjše. Mogoče, da takih mož, ki bi bili juristi, inženirji, šolski učenjaki in zdravniki, res ne bo dobiti za župane, ker jih tudi ni; al tega, kar se je zdaj naložilo občinam, je veliko preveč, tega ne zmaga noben župan in nobena občina, da ne bi bilo nobenih pritožeb. Naj se dá občinam nekoliko manj avtonomije, potem se tudi ne bo manjkalo možakov, ki bodo popolnoma zmožni opravljati posla županov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

II.

Poštarica na Prelazu.

(Dalje.)

Pretekó dnevi, preteče teden, a ni ga še najmanjšega sledú. Žandarja, ki sta opazovala hišo, nista zapazila nič posebnega. Mati se je jokala po hčeri, kedar je bilo govorjenje o nji, ekspeditor pa je živel kakor prej, pokazal se malokomu. Tudi drugi žandarji niso našli nobenega sledú. Čez štirinajst dni sem bil tako daleč, kakor prvi dan, ne bilko bliže. Ves moj trud, pisanje do sosednih sodnij, izpraševanje, vse to je bilo popolnoma brez vspeha in jaz sem sam že jel obupovati zaradi ugodnega vspeha.

Ves zamišljen sedim nekega dne v pisarnici, prebiraje zapisnike izpovedeb prič, katere sem zaslišal, kar stopi k meni predstojnik sodnije s pismom v roki, katero podá meni. Bil je dopis neke sodnije iz Ruskega do naše sodnije, priložen mu testamentu podoben list, ki se je tako-le glasil:

„Jaz Ivan Reisse zapuščam vse svoje premoženje svoji hčeri Dori, ki je pri moji sestri Karolini, omoženi Klepke, poštarici na Prelazu. Če bi bila pa hči moja,

kar mi ni znano, že umrla, je dedič moja sestra, omenjena Karolina Klepke.“

Sodnijsko pismo stavi do naše sodnije vprašanje, je li ta Dora Reisse še tu in živa, in če ne, ali je sestra Ivana Reisse-a še tu, oziroma, ali je sodnji naši znano, kje zdaj biva, da bi se ji izročila dedšina 12000 rubljev, katere je ranjki zapustil.

„Kdaj je došlo to pismo sodnji?“ prašam predstojnika naglo.

„Danes, ravnokar! Zadej stoji dan in številka vpisa.“

„Čudno! Oddana je že pred mesecem dni. Po kateri poti je prišla?“

„Čez Prusko! Na zavitku je vtisnjenih več pruskih poštних štempljev.“

„Tedaj tudi čez Prelaz?“ vprašam naglo.

„Mogoče! Avstrijskih poštних štempljev ni na zavitku, menda se je poštarjem črnila škoda zdelo,“ pravi predstojnik smehljaje se in pristavi: „Čemu se brigade za pot, po kateri je prišlo pismo? Saj so tudi naše pošte počasne, ne le Ruske. Dedšina pa poštarici ne bo odšla.“

„Jaz imam o tem pismu svoje misli, zato ga bom pridjal preiskovalnim zapisnikom,“ odgovorim jaz.

„Mislite, da vam bo za rabo?“

„Nadjam se, da imam ključ vse preiskave zdaj v rokah,“ odgovorim jaz nekoliko ponosno.

Predstojnik odide, jaz pa se odpeljem s sodnijskim pisarjem in preoblečenim bričem naravnost na Prelaz. V žandarmerijski kosarni pustim povelje, da imata brž dva ali trije možje za nami priti. Naš nenadni prihod je poštarico vidno osupnil, tega ni mogla popolnoma skriti. Brž se umakne iz praga in hoče smukniti v sobo, v kateri je bil navadno ekspeditor, pa jaz, urnejši od nje, brž stopim med njo in vrata in mignem briču, da zastavi vrata poštne pisarnice, potem pa peljem poštarico v zgorenjo sobo ter jej razodenem, da jo bom prosil nekaterih pojasnil v zadevi preiskave.

„O, kar vem, vse vam bom rada povedala,“ mi zagotovi, „al najprej dovolite, da vam prinesem kaj na mizo.“ In smukniti hoče iz sobe.

„Ne zdaj,“ pa jo vstavim jaz, „pozneje! Zdaj prosim, odgovarjajte mi! Ali nimate vi brata na Ruskem?“

„Imela sem ga, Bog mu daj večni mir!“

„Imela? Tedaj je že umrl?“ prašam jaz in jo strogo pogledam.

Poštarica spremeni barvo, pa se hitro zopet popravi.

„No, če bi bil še živ, bi se gotovo o njem še kaj slišalo, zato mora že na unem svetu biti.“

„Ali vam je znano, je bil premožen ali ne?“

„O, da, premožen je bil,“ odgovori poštarica naglo.

„Kaj je bil na Ruskem?“

„Menda trgovec; jaz tega ne vem natanko.“

„Kako, da je imel svojo hčer pri vas? Ali je bila Dora njegova hči, ki ste jo vi za svojo razglašali?“

„Za svojo, se vé da,“ odgovori poštarica naglo, „kako pa! Če jo je oče popustil, kakor riba zalego, ko je pobegnil od doma, in sem jo jaz za svojo vzela, ali je nisem smela po vsem tem imenovati svoje hčere, he?“

„Mirno, mirno!“ vgovarjam jaz, „odgovarjajte mi na vprašanja. Vi ste toraj vsakemu rekli in ljudje so tudi sploh mislili, da je Dora vaša hči?“

„Se vé da! Kaj bom vsakemu človeku na nos obešala, da je imela tako malopridnega očeta?“

„Če bi bil toraj vaš brat umrl, bi bila njegova hči dedič njegov?“

„I kaj pa da!“

„In zdaj, ko je več ni?“

To prašaje vprém svoje oči v poštarico, ko da bi ji hotel pogledati do srca; a ona umakne oči, in jih